

T. B. M. M.
İYİ PARTİ
GRUP BAŞKANLIĞI

Tarih: 13.06.2019

Sayı: 147

Türkiye Büyük Millet Meclisi -
KÜTÜPHANE VE ARŞİV
HİZMETLERİ BAŞKANLIĞI
Tarih: 13.06.2019
Sayı: -120.10-E.00000487967

E.00000487967

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

2003 sonrası dönemde ağırlıklı olarak uygulanan Kamu Özel İşbirliği (KÖİ) modeli, iktidarın elinde önemli bir araç olarak, ileri teknoloji gerektiren veya hizmetin istisnai özelliklerinden kaynaklanan tercihlerin çok ötesine taşınmış ve kaynak aktarımının bir metodu haline gelmiştir. Bunun yanı sıra, bu model bütçe açığının düşük görülmesine ve yükümlülüklerin uzun vadeye yayılmasına ve hizmet maliyetlerinin artmasına da yol açmakta, ayrıca vatandaşlarımızın hizmetler karşılığında bedel ödemesine de sebep olmaktadır. Kamu kaynaklarının KÖİ uygulamalarıyla israfa ve ranta açık hale getirildiği kaçınılmaz bir gerçektir. KÖİ uygulamaları ile şeffaflık ve hesap verilebilirlikten de kaçıldığı düşüncesi kamuoyunda yoğun olarak tartışılmaktadır. Milletimiz Hazine garantili bu projelerin yatırım ve maliyet bilgilerine ulaşamayarak kendi cebinden ödediği birçok bedelden habersiz bırakılmıştır. Bu gerekçeler doğrultusunda Hazine'ye ve milletimize bu tür projelerin maliyetinin açık ve net bir şekilde kamuoyuyla paylaşılması, varsa kamunun uğratıldığı zararın tespit edilmesi ve gerekli bütçe önlemlerinin alınmasına dair sürecin araştırılması amacıyla Anayasa'nın 98'inci, İçtüzüğü'nün 104'üncü ve 105'inci Maddeleri gereğince Meclis Araştırması açılmasını saygılarımla arz ederim.

Yavuz AĞIRALIOĞLU
İstanbul Milletvekili
Grup Başkanvekili

GEREKÇE

Kamu ile özel sektör arasında bir malın veya hizmetin topluma sunulması için yapılan kurumsal ve sözleşmeye dayalı bir işbirliğine verilen ad kamu özel işbirliğidir. Türkiye’de, Yap-İşlet-Devret (YİD), Yap-İşlet (Yİ), Yap-Kirala-Devret (YKD) ve İşletme Hakkı Devri (İHD) olmak üzere Kamu Özel İşbirliği (KÖİ) modelleri uygulanmaktadır.

Cumhurbaşkanlığı Strateji ve Bütçe Başkanlığının hazırlamış olduğu 2019 yılı Cumhurbaşkanlığı Yıllık Programında yer alan bilgilere göre; “1986 yılından başlamak üzere, 2018 yılı Eylül ayı itibarıyla 239 KÖİ projesi için uygulama sözleşmesi imzalanmıştır. KÖİ uygulamalarında ilk sırada 90 projeyle enerji sektörü yer almaktadır. Bunu karayolu (42), liman (22), sağlık (21), havaalanı (19), yat limanı (17) ve gümrük tesisi (16) projeleri takip etmektedir. Mevcut durumda, 204 proje işletmeye alınmış olup, 35 projenin yürütülmesine devam edilmektedir. İHD modeliyle yürütülenler hariç olmak üzere, uygulama sözleşmesi imzalanan projelerin toplam yatırım büyüklüğü 2018 yılı fiyatlarıyla 63,6 milyar ABD dolarına ulaşmaktadır.” Strateji ve Bütçe Başkanlığının verilerine göre toplam 239 KÖİ projesinin 181 tanesi AK Parti iktidarları dönemlerindedir.

Ayrıca Strateji ve Bütçe Başkanlığından alınan verilere göre 76,1 milyar ABD dolarına ulaşmış İşletme Hakkı Devri (İHD) modeliyle yürütülen kamu özel işbirlikleri vardır. Devlet, İşletme Hakkı Devri (İHD) modeliyle 76,1 milyar ABD doları düzeyinde bir gelirden de vazgeçmiş durumdadır. Bu bilgiler doğrultusunda İHD modeliyle yürütülen kamu özel işbirlikleri de hesaplama dâhil edilirse toplam KÖİ proje bedeli 139,7 milyar ABD doları düzeyine erişmiştir.

Bu derece yüksek proje bedellerine rağmen kamunun zarara uğradığı ve kamu kaynaklarının KÖİ uygulamalarıyla israfa ve ranta açık hale getirildiği iddiaları milletimizi rahatsız etmektedir. KÖİ uygulamaları ile şeffaflık ve hesap verilebilirlikten de kaçıldığı düşüncesi kamuoyunda yoğun olarak tartışılmaktadır. Milletimiz hazine garantili bu projelerin dışında kalarak kendi cebinden ödediği birçok bedelden habersiz bırakılmıştır. 5018 sayılı Kamu Mali Yönetimi ve Kontrol Kanunu’nun 49 uncu Maddesi bu tür projelere ilişkin bilgilerin kamuoyu ile paylaşılmasını hüküm altına almaktadır. Madde hükmü der ki; “Kamu hesapları, kamu idarelerinin gelir, gider ve varlıkları ile malî sonuç doğuran ve öz kaynağın artmasına veya azalmasına neden olan her türlü işlemlerle garantilerin ve yükümlülüklerin belirlenmiş bir düzen içinde hesaplara kaydedilerek, yönetim ve denetim yetkilileriyle kamuoyuna gerekli bilgilerin sağlanması amacıyla tutulur.” Ancak AK Parti hükümetleri kamuoyuyla açık ve net bir şekilde bu projelere dair bilgileri paylaşmaktan kaçınmaktadır ve kanuna aykırı bir işlem tercihinde bulunmaktadır.

Bu projelerden birkaçına örnek vermek gerekirse; Osmangazi Köprüsü günlük geçiş garantisi 40 bin araçtır ve işletme süresi 22 yıldır. Ulaştırma ve Altyapı Bakanı Mehmet Cahit Turhan’ın verdiği bilgilere göre, günlük 40 bin ve yıllık 14 milyon 600 bin geçiş garantisi verilen Osmangazi Köprüsü’nden 2018 yılında 9 milyon 98 bin 962 araç geçti. Bu şu demek oluyor ki; günlük 35 dolar + KDV geçiş ücreti olan 5 milyon 501 bin 38 aracın ücretini Hazine yani millet ödeyecek. Yani 210 milyon ABD doları düzeyinde bir kamu zararı ortaya çıkıyor. 22 yıllığına taahhüt edilen köprüde her yıl 210 milyon ABD doları zarar edilirse 22 yıl sonunda; 2 milyar 355 milyon ABD dolarına mal olan proje için devlet gelir elde etmeden 4 milyar 600

milyon ABD dolarının üzerinde bir zarar ödeyecek. Bu neredeyse iki köprü bedeli Hazine'ye yük anlamı taşımaktadır.

Ulaştırma Bakanı'nın açıklamış olduğu verilere göre başka bir KÖİ projesi olan ve devletin günlük 135 bin ve yıllık 49 milyon 275 bin araç geçiş garantisi verdiği Yavuz Sultan Selim Köprüsü'nden 2018 yılında 13 milyon 796 bin 911 araç geçti. Geçiş ücretinin sözleşmede 3 ABD doları + KDV olduğu Yavuz Sultan Selim Köprüsü'nde 2018 yılı için eksik kalan 35 milyon 478 bin 89 araç için Hazine'den yani milletimizin çıkacak. Bu da 115 milyon ABD doları gibi maliyet demek oluyor.

Ayrıca KÖİ uygulamalarıyla yapılan şehir hastanelerinde hasta garantisinin verilip verilmediği ise kamuoyunda rahatsızlık uyandıran başka bir konudur. KÖİ uygulamalarıyla yapılan veya yapılmakta olan şehir hastaneleri de köprülerden geçiş garantisi verilen sözleşmeler gibi aynı şekilde hasta garantisi mi veriyor soruları netlik kazanmamıştır. Eğer böyle bir garanti hasta şartı sözleşmede belirtilmişse kamuya maliyetinin açık ve net bir şekilde kamuoyu ile paylaşılması gerekmektedir.

Bu gerekçelerle Hazine'ye ve milletimize bu tür projelerin maliyetinin açık ve net bir şekilde kamuoyuyla paylaşılmasını, eğer varsa kamunun uğratıldığı zararın tespit edilmesini ve gerekli bütçe önlemlerinin alınmasına dair sürecin araştırılmasını zorunluluk olarak görmekteyiz.